

OBSAH

Autorský kolektiv	5
Předmluva	7
Prameny a literatura (1918–1945)	9
Prameny (1918–1945)	12
Literatura (1918–1938)	20
Literatura (1938–1945)	25

Hlava I. BOJ O SMĚR VÝVOJE ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTU V LETECH 1918–1920

Kap. 1. Mezinárodní poválečná situace a mezinárodní postavení ČSR

- § 1: *Hospodářské a politické důsledky imperialistické světové války a vítězné Říjnové revoluce* 33
 Všeobecná krize kapitalismu – USA věřiteli kapitalistického světa – Vzrůst revolučního hnutí – Založení KI – Postavení Německa v Evropě – Vrchol a pokles revoluční vlny – Příčiny, jež vedly k záchraně kapitalismu
- § 2: *Pařížská mírová konference a ustavení versailleského systému* 36
 Cíle pařížské mírové konference – Rozpory mezi vítěznými státy – Shodné zájmy vítězných i poražených imperialistů proti sovětskému Rusku a revolučnímu hnutí – Výsledky pařížské konference
- § 3: *Mezinárodní postavení Československa jako nového státu ve střední Evropě a jeho zahraničně politická orientace* 39
 Význam vzniku ČSR – Orientace ČSR na Francii – ČSR na pařížské konferenci – Československé požadavky – Určení československých hranic vůči Maďarsku – Rozpory maďarsko-československé – Určení severních a východních hranic Slovenska – Řešení hospodářských a finančních otázek – Protisovětská linie československé zahraniční politiky – Situace uvnitř československých legií v sovětském Rusku – Čeští a slovenští rudoarmejci – Důsledky zapojení ČSR do versailleské soustavy

Kap. 2. Ekonomicko-sociální charakter nového československého státu a jeho národnostní politika

- § 1: *Základní ekonomické otázky – průmysl, finance, obchod* 47
 ČSR – nejvyspělejší nástupnický stát – průmyslová kapacita – Průmysl na Slovensku – Problematika vývozní a dovozní – Měnová reforma – Nostrifikace akcií – Živnostenská banka – Konkurenční boje mezi kapitalisty – Finanční kapitál – Pronikání cizího kapitálu do ČSR
- § 2: *Agrární otázka* 51
 Třídní rozvrstvení venkovského obyvatelstva – Rozpory na české vesnici – Požadavek pozemkové reformy – Agrární otázka na Slovensku – Živelná parcelace velkostatkářské půdy – Problém zemědělských dělníků – Cíle agrární strany – Záborový zákon

§ 3: <i>Sociální složení a sociální postavení hlavních tříd a skupin v ČSR</i>	54
Dělnická třída – Rolnictvo – Drobná buržoasie – Buržoasie	
§ 4: <i>Nejdůležitější politické strany a odborové hnutí</i>	55
Politické strany v českých zemích – Sociálně demokratická strana – Strana agrární – Československá strana lidová – Československá strana socialistická – Strana národně demokratická – Politické strany na Slovensku – Slovenská ľudová strana – Slovenská sociální demokracie – Slovenská národní a rolnická strana – Maďarské strany – Německé buržoasní strany – Odborové hnutí	
§ 5: <i>Národnostní problematika</i>	59
Národnostní rozvrstvení ČSR – Poměr Čechů a Slováků – Ekonomické rozdíly – Zájem českého kapitálu na Slovensku – Pronikání českých bank na Slovensku – Otázka Maďarů na Slovensku – Postavení slovenského národa v ČSR – Postoj české buržoasie k buržoasii německé – Vyhlášení čtyř německých provincií – Likvidace německého odboje – Šíření nacionální nesnášenlivosti	

Kap. 3. Politika buržoasie a živelné boje pracujících za demokratické a socialistické požadavky

§ 1: <i>Činnost Národního výboru</i>	62
Národní výbor československý – Zajišťování mocensko-politických posic NV – První zákon z 28. října – Převzetí policejního a četnického sboru – Výbor národní obrany – Řešení naléhavých úkolů NV – Zákony a nařízení NV – Prozatímní ústava – Charakter prozatímní ústavy – „Socialistický“ blok – Vývoj situace na Slovensku – Živelné boje proti utiskovatelům – Vzrůst dělnického hnutí – Slovenská národní rada v Martině – Místní národní rady – Maďaronská východoslovenská národní rada – Dočasná vláda pro Slovensko	
§ 2: <i>První buržoasně demokratická koaliční vláda za účasti sociální demokracie . .</i>	67
Ústavodárné národní shromáždění – Volba Masaryka prvním prezidentem – Volba předsedy NS a první československé vlády – Vstup soc. dem. ministrů do vlády – Činnost Kramářovy vlády – Šrobárovo ministerstvo	
§ 3: <i>Vybojování sociálních a demokratických práv dělnickou třídou. Politická a sociální demagogie buržoasie a reformistů</i>	68
Vratké postavení vlády – Postavení pracujících – Růst socialistického dělnického hnutí – Volání po socialisaci – Tzv. Socialisační výbor – Příjezd T. G. Masaryka do Prahy – Taktika Kramářovy vlády – Budování armády – Francouzská vojenská mise v ČSR – Boje dělnictva na Slovensku – Stanné právo	
§ 4: <i>XII. sjezd Československé sociálně demokratické strany dělnické</i>	72
Zrada sociálně demokratického pravicového vedení – Průběh sjezdu – Projev B. Šmerala – Vystoupení A. Zápotockého – Resoluce sjezdu – Postoj k agrární otázce – Vítězství oportunistického směru na sjezdu	
§ 5: <i>Projevy nespokojenosti s politikou Kramářovy vlády na celém území státu. Počátky levé opozice v sociálně demokratické straně a budování dělnických rad na Kladensku</i>	75
Zostření třídních protikladů – Vládní program z 9. ledna 1919 – Teror proti československým rudoarmejcům – Stanovisko vedení sociálně demokratické strany k buržoasnímu teroru – Revoluční levice v soc. dem. straně – „Sociální demokrat“ – Taktický postup levice – Význam založení KI pro levicové hnutí v ČSR – Vliv I. kongresu KI na československé dělnické	

hnutí – Kladensko centrem levé opozice – Vystoupení Modráčka a Hudec ze sociálně demokratické strany – Zasedání zastupitelstva sociální demokracie v dubnu 1919 – Volby do dělnických rad na Kladně – Růst nezaměstnanosti na Slovensku – Protestní demonstrace a stávky

- § 6: *Ohlas Maďarské republiky rad v Československu. Intervence proti Maďarské republice rad a vznik Slovenské republiky rad.* 80
- Vytvoření Maďarské republiky rad – Mezinárodní význam Maďarské republiky rad – Vliv Maďarské republiky rad na pracující Československa – Opatření československé vlády na Slovensku – Plány československé vlády na likvidaci Maďarské republiky rad – Rozpory mezi dohodovými státy – Počátek intervence proti Maďarské republice rad – Vstup maďarské rudé armády na území ČSR – Vojenská diktatura na Slovensku. – Postup maďarské rudé armády – Likvidace buržoasní vlády a nastolení vlády proletariátu na Slovensku – Vyhlášení Slovenské republiky rad – Sociální a politické vymoženosti pracujících – Clemenceauovo ultimatum – Význam Slovenské republiky rad
- § 7: *Velké hladové bouře v květnu 1919* 86
- Zásobovací potíže – Černý obchod – Zhoršení životní úrovně – Tvoření různých svépomocných orgánů – Spolky a organizace na ochranu kapitalistického vlastnictví – Květnové protidrahotní bouře 1919 – Význam květnových bouří – První vládní krize

Kap. 4. První a druhá koaliční vláda Vl. Tusara. Vznik a rozvoj marxistické levice

- § 1: *Volby do obecních zastupitelstev a vytvoření první koaliční vlády Vl. Tusara* 39
- Volební řád do obcí – Zákon o změně prozatímní ústavy – Výsledky voleb – Vytvoření tzv. rudozelené koalice v čele s Vl. Tusarem – Vstup národní demokracie a strany lidové do opozice – Vládní program z 10. července 1919
- § 2: *Ustavení marxistické levice jako samostatného směru v Čs. sociálně demokratické straně dělnické* 92
- Stávky proti vyloučení Vrbenského z vlády – Teror proti revolučnímu dělnictvu – Mezinárodní protestní politická stávka z 21. července 1919 – Drahotní demonstrace a mzdové stávky – Vystoupení levé opozice 5. října 1919 – Cíl levice: zřízení socialistické republiky – První samostatná konference 7. prosince 1919 – Význam ustavení marxistické levice – Růst revolučního opozičního hnutí
- § 3: *Činnost Tusarovy vlády a třídní boje proletariátu na sklonku roku 1919 a na jaře roku 1920.* 96
- Poměr česko-německý – Šovinistický program nacionalistických Němců – Jednání československo-německá – Otázky hospodářské – Zostření třídních rozporů – Stávky – Odpor lidových mas proti cestě K. Kramáře k Denikinovi – Generální stávka v ostravsko-karvinském revíru v lednu 1920 – Stávka zemědělských dělníků na Kladensku – Zákony o závodních radách a hornických rozhodcích soudech – Zhoršení postavení pracujících na Slovensku – První sjezd odborů na Slovensku v Piešťanech 6.–8. ledna 1920 – Stávkové a protestní hnutí – Boj zemědělského dělnictva – Střelba do dělníků v Rumanově
- § 4: *Ústava Československé republiky* 100
- Diskuse o ústavě v NS – Charakter ústavy – Senát – Jazykový zákon – Zákon o župním zřízení – Zákon o branném systému státu – Zákon o dávkě z majetku

- § 5: *Volby do Národního shromáždění a vytvoření druhé koaliční vlády Vl. Tusara* 103
 Volby do NS – Manifest sociálně demokratické strany – Samostatné prohlášení marxistické levice – Vítězství sociálně demokratické strany ve volbách – Volební výsledky – Volby na Slovensku – Výsledky parlamentních voleb na Slovensku – Celkové volební výsledky – Vl. Tusar předsedou vlády – Marxistická levice proti účasti sociální demokracie ve vládě – „Rudo-zelená“ koaliční vláda – Levicová sociálně demokratičtí poslanci proti politice pravice – Volba prezidenta republiky – Tusarovo vládní prohlášení z 1. června 1920 – Postoj německých buržoasních stran k vládnímu prohlášení – Prohlášení levice – Mezinárodní i vnitřní situace při nástupu Tusarovy vlády

Kap. 5. Vyvrcholení bojů revolučního proletariátu Československa o směr vývoje ve státě

- § 1: *Zesílené posic levice na celém území ČSR* 108
 Růst vlivu levice v sociálně demokratické straně – Růst prestiže sovětského Ruska – Tábory lidu pro mír se sovětským Ruskem – Demonstrace 15. dubna 1920 – První máj 1920 – Vliv událostí v sousedních zemích na vývoj v ČSR – Dohoda ČSR a Německa o potírání komunismu – Ohlas březnových událostí 1920 v Německu – Protesty dělnictva proti horthyovskému bílému teroru – Situace v německém dělnickém hnutí v ČSR – Celostátní konference liberecké levice 9. května 1920 – Některé zvláštnosti vývoje levice na Slovensku – Celoslovenská konference soc. dem. strany v Žilíně 14. března 1920 – Konference marxistické levice na Slovensku 29.–30. června 1920 – Bývalí anarchokomunisté proti buržoasii a reformistům – Konference v Lomu 23.–24. května 1920 – Prof. Zd. Nejedlý po bok levice – Cesty B. Šmerala, A. Zápotockého a I. Olbrachta do sovětského Ruska – Význam Leninovy práce „Stát a revoluce“ – Většina členstva sociálně demokratické strany pro levice – Výzva Kladenské dělnické rady k zakládání dělnických rad – Ústřední dělnická rada na Kladně
- § 2: *Vyvrcholení revoluční vlny v létě 1920 a boje československého proletariátu na obranu sovětského Ruska* 115
 Třetí intervenční tažení proti sovětskému Rusku – Světový proletariát po bok sovětského lidu – Vyvrcholení revoluční vlny v ČSR – Akce čs. dělnictva na obranu sovětské země – Mohutné demonstrace a stávky – Nátlak dohodových imperialistů na ČSR – Vyvrcholení revoluční vlny na Slovensku – Stávky a demonstrace – Pokus o revoluční převrat v Hlohovci – Protestní demonstrace proti porušování neutrality se sov. Ruskem československou vládou – Přípravy k XIII. sjezdu sociálně demokratické strany – Historický význam II. kongresu Komunistické internacionály – Konference marxistické levice 5. září 1920 – Nejkritičtější chvíle buržoasního panství v ČSR – Politická a sociální demagogie T. G. Masaryka – Některé nedostatky marxistické levice
- § 3: *Přípravy buržoasie a reformistů k potlačení revolučního proletariátu* 120
 Přípravy útoku proti revolučnímu hnutí – Demise vlády 14. září 1920 – Úřednická vláda J. Černého – Vznik tzv. Pětky – Schůze sociálně demokratických důvěrníků 15. září 1920 – Lidový dům do rukou levice – První číslo Rudého práva 21. září 1920 – Schůze zastupitelstva strany 21. září 1920
- § 4: *XIII. sjezd Československé sociálně demokratické strany dělnické. Převzetí vedení strany marxistickou levicí* 122
 Pozdravné poselství sjezdu ruskému proletariátu – Referát B. Šmerala – Význam XIII. sjezdu sociálně demokratické strany – Sjezd Svazu socialistů

tickej mládeže na Slovensku – Přípravy sjezdu sociálně demokratické strany na Slovensku – Nový časopis levice „Pravda chudoby“ – Sjezd sociálně demokratické strany v Martině 19. září 1920 – Nový akční výbor strany se sídlem v Ružomberku – Karlovarský sjezd německé sociálně demokratické strany 3.–7. října 1920 – Kompromis mezi pravici a levici – Marxistické sdružení – II. řádný sjezd československé sociálně demokratické mládeže v říjnu 1920 – Sjezd německé revoluční mládeže v Karlových Varech

§ 5: *Prosincová generální stávka* 127

Frontální útok buržoasie proti revolučnímu dělnickému hnutí – Nacionalistické bouře – XIII. sjezd sociálně demokratické pravice 27.–29. listopadu 1920 – Příznaky hospodářské krize na Slovensku – Generální stávka 4. října 1920 v Bratislavě – Odpor revolučního proletariátu proti opatřením úřednické vlády – Spor o majetek strany – Provokace buržoasie z 8. prosince 1920 – Obsazení Lidového domu policií a četnictvem 9. prosince 1920 – Vyhlášení generální stávky sociálně demokratickou levicí – Ústřední revoluční výbor na Kladně – Boje v Oslavanech – Prosincová stávka na Slovensku – Krveprolití ve Vráblech – Němečtí revoluční dělníci po boku svých třídních českých bratří – Úsnesení československé vlády o mimořádných protidělnických opatřeních – Střelba proti demonstrantům v Mostě 14. prosince 1920 – Hlavní nápor buržoasie proti revolučnímu Kladensku – Odvolání generální stávky 15. prosince 1920 – Příčiny porážky dělnické třídy v prosinci 1920 – Levice, jediná síla hájící zájmy dělnictva – Některé nedostatky marxistické levice – Historický význam prosincové generální stávky

Hlava II. ČESKOSLOVENSKO V OBDOBÍ UPEVNĚOVÁNÍ PANSTVÍ BURŽOASIE (1921–1923)

Kap. 1. Nové prvky mezinárodně politického vývoje

§ 1: *Počátek opadávání revoluční vlny* 139

První porážky revolučního proletariátu – Taktika jednotné fronty – Požadavek dělnicko-rolnické vlády – Obranné boje proletariátu – Aktivisace mezinárodní reakce – Povstání německého, bulharského a krakovského proletariátu

§ 2: *Socialistická rekonstrukce sovětské země a nová politika kapitalistických států vůči sovětské vládě* 142

Nová ekonomická politika – Snaha kapitalistických států po hospodářském sblížení se sovětským Ruskem – Příprava intervence – Poměr československé vlády k sovětskému Rusku

§ 3: *Posilování mezinárodního postavení Československa* 144

Upevnění malodohodového bloku – Vztahy československo-polské – Pokus o restauraci Habsburků v Maďarsku

§ 4: *Zostření vztahů mezi imperialistickými státy v době janovské konference* . . . 146

Anglo-francouzské rozpory – Janovská konference – Postup československé diplomacie – Uzavření československo-sovětské prozatímní smlouvy

§ 5: *Rurská krize a československá diplomacie* 148

Německá otázka – Francouzsko-belgická okupace Poruří – Nátlak Francie na Československo – Revoluční situace v Německu – Politická porážka francouzské diplomacie – Československo-francouzská smlouva

Kap. 2. Sociálně ekonomická situace v ČSR

- § 1: *Poválečná hospodářská krize a další upevnění posic finančního kapitálu* 150
Krize a zahraniční obchod – Krize a koncentrace výroby a kapitálu – Tzv. porurská konjunktura
- § 2: *Provádění pozemkové reformy a pronikání českého agrárního kapitálu do zemědělství* 152
Výsledky pozemkové reformy – Pozemková reforma a konkurenční rozpory
- § 3: *Odbourávání průmyslu na Slovensku* 153
Vládní politika vůči slovenskému hospodářství – Problém železniční dopravy – Státní dodávky a slovenský průmysl – Slovenské bankovníctví – Monopolisace a odbourávání průmyslu na Slovensku
- § 4: *Konkurenční rozpor mezi těžkým a lehkým průmyslem* 157
Podstata konkurenčních rozporů – Spor kolem celní politiky – Růst zahraničního kursu koruny – Rašínova deflační politika – Oslabení německého kapitálu – Výsledek konkurenčního zápasu

Kap. 3. Ofensiva buržoasie a obranné boje proletariátu

- § 1: *Persekuce revolučního hnutí a založení Komunistické strany Československa* . 159
Úřednický kabinet – Persekuční opatření Černého vlády – Vznik KSČ – Sjezd v Lubochni – Liberecký sjezd – Ustavující sjezd KSČ – Slučovací sjezd – Skupina „Varu“ – Vznik Proletkultu – Založení Federace dělnických tělocvičných jednot
- § 2: *Upevnění posic kapitalistických podnikatelů* 166
Krize Černého vlády – Zrušení vázaného hospodářství v zásobování – Omezení ochrany nájemníků – Zhoršení zákona o osmihodinové pracovní době – Zákon o podporách v nezaměstnanosti – Zákon proti teroru – Zákon o závodních výběrech – Stabilisace dělnických mezd – Měnící se charakter stávkových bojů
- § 3: *Rozpory ve vládní koalici* 171
Příprava a usnesení Benešovy vlády – Rozpory mezi koaličními stranami – Oposice slovenské lidové strany – Rozpad německého parlamentního svazu
- § 4: *Boj o odborové organizace* 176
Úsilí KSČ o vytvoření jednotné fronty – Revoluční oposice v Odborovém sdružení československém – Založení Rudé odborové internacionály – Úspěchy oposice – Postup vedení – Všeodborový sjezd – Vylučování opo-
sičních skupin – Vznik Mezinárodního všeodborového svazu

Kap. 4. Dovršení první etapy upevňování buržoasního státu

- § 1: *Příprava a ustavení Švehlovy vlády* 181
Charakter Švehlovy vlády – Obnovení Pětky
- § 2: *Počátky fašistického hnutí* 183
Ohlas Mussoliniho fašistického převratu – První fašistické organizace – Vývoj slovenské lidové strany k fašismu – Fašismus německých buržoas-
ních stran – Vyčkávací postoj k fašismu – Boj komunistické strany
- § 3: *Sociální důsledky vrcholící hospodářské krize* 185
Snižování dělnických mezd – Kapitalistická racionalisace – Vzrůst počtu nezaměstnaných – Intenzita obranných dělnických bojů – Hnutí nezaměst-
naných – Boj KSČ za dělnickou vládu

§ 4: <i>Přijetí zákona na ochranu republiky</i>	191
Atentát na Rašina – Návrh zákona na ochranu republiky – Boj KSČ proti návrhu zákona – Ustanovení zákona na ochranu republiky	
§ 5: <i>Politické důsledky otevřené ofensivy buržoasie</i>	195
Rozpory ve Švehlově vládě – Zesílení německého fašistického hnutí – Fašismus na Slovensku – Akce KSČ na podporu německého proletariátu – Obecní volby roku 1923 – Závěrem	

Hlava III. DOČASNÁ STABILISACE KAPITALISMU V LETECH 1924–1929

Kap. 1. Charakteristické rysy mezinárodně politického vývoje

§ 1: <i>Dočasná stabilisace kapitalismu a její vliv na mezinárodní dělnické hnutí</i>	201
Dvě etapy vývoje dočasné stabilisace – Urychlení procesu sociální diferenciace – Vzrůst reformistických tendencí – Bolševisace komunistických stran – Radikalisace mas – Rozmach revolučního hnutí v koloniálních a závislých zemích	
§ 2: <i>Dawesův plán a locarnské smlouvy</i>	204
Německá otázka – Dawesův plán – Politické důsledky Dawesova plánu – Ženevský protokol – Rýnský garanční pakt – Československo-polská smlouva – Locarnská konference – Poměr k Sovětskému svazu	
§ 3: <i>Snahy o revisi mírových smluv a zvýšené zbrojení</i>	207
Německá diplomacie po Locarnu – Německo-sovětská smlouva – Posílení posic Anglie – Narušení malodohodového bloku – Jugoslávská a československá diplomacie – Zostření protisovětských tendencí – Zintenzivnění zbrojení	

Kap. 2. Konjunktura kapitalistického hospodářství

§ 1: <i>Nerovnoměrný rozvoj československé ekonomiky</i>	210
Obnova německého hospodářského potenciálu – Zprůmyslnění balkánských a středoevropských států – Mezikrise r. 1926 v Československu	
§ 2: <i>Monopolisace a upevnění posic československého finančního kapitálu</i>	211
Živelné změny struktury československého průmyslu – Centralisace v průmyslu – Koncentrace v bankovníctví – Zesílení moci agrárního kapitálu – Zahraniční kapitál v Československu	
§ 3: <i>Konkurenční rozpor mezi průmyslovým a agrárním kapitálem</i>	215
Poválečné změny ve struktuře zemědělské výroby v Československu – Zemědělství na Slovensku – Růst světové zemědělské produkce a zájmy agrární buržoasie – Zavedení nového celního zákona	
§ 4: <i>Hospodářské vztahy mezi českými zeměmi a Slovenskem</i>	217
Strukturální změny ve slovenském průmyslu – Hospodářské vztahy Slovenska a českých zemí – Období konjunktury na Slovensku	
§ 5: <i>Expansivní tendence československého finančního kapitálu</i>	218
Snahy o pronikání do Sovětského svazu – Plány středoevropské federace – Export zbraní a vývoz kapitálu z Československa – Stanovisko jednotlivých skupin československého kapitálu k plánům středoevropské federace	
§ 6: <i>Postavení pracujících mas v období dočasné stabilisace kapitalismu</i>	220
Zavedení gentského systému – Zavedení agrárních cel a zhoršení životní úrovně – Postavení pracujících na Slovensku	

Kap. 3. Úsilí o jednotu a masový charakter revolučního hnutí

- § 1: *Sjezd závodních výborů a protidrahotní demonstrace* 222
Konference středočeských závodních výborů a rad – Sjezd závodních výborů v říjnu 1924 – Mzdové požadavky dělnictva – Protidrahotní demonstrace
- § 2: *Počátek bolševisačního procesu KSČ* 225
II. sjezd KSČ – Vystoupení Bubníkovy skupiny – III. sjezd KSČ
- § 3: *Politika sociálně demokratické strany* 227
Snahy o spojení s československou stranou socialistickou – Práce v odborech – Parlamentní akce – Všeobecné sociální pojištění – Spolupráce s Hradem
- § 4: *Vyhrocení rozporů koalice* 229
Poměr agrární a sociálně demokratické strany – Částečná úprava celního sazebníku – Oposice sociální demokracie – Konflikt s Vatikánem – Oposice Československé strany socialistické – Politika národně demokratické strany – Stanovisko německých buržoasních stran k vládě – Zostření negativistických tendencí – Snaha o jednotný postup německých stran
- § 5: *Výsledky a význam parlamentních voleb roku 1925* 233
Počet hlasů odevzdaných hlavním politickým stranám – Poměr komunistické a sociálně demokratické strany – Polarizace politického rozvrstvení

Kap. 4. Vnitropolitická krize v letech 1925 a 1926

- § 1: *Dočasná obnova všennárodní koalice a Černého úřednický kabinet* 235
Příčiny vnitropolitické krize – Obnovení všennárodní koalice – Úřednický kabinet
- § 2: *Přijetí zákona o agrárních clech a kongruí* 237
Vytvoření celně kongruové většiny – Získání německých buržoasních stran – Stanovisko lidové strany – Postoj reformistických stran
- § 3: *Lidové hnutí proti celní a kongruové předloze* 239
Úsilí KSČ o vytvoření jednotné fronty – Celostátní konference závodních výborů – Akce pražských kovodělníků – Význam stávký anglických horníků – Úspěchy činnosti komunistické strany
- § 4: *Pokus o fašistický puč v létě 1926* 243
Organizační upevňování fašistického hnutí – Zintenzivnění politické činnosti – Zprávy o přípravě fašistického puče – Tzv. demokratický blok – Likvidace fašistických příprav

Kap. 5. Koncentrace buržoasních sil v druhé polovině 20. let

- § 1: *Politická opora vlády panské koalice* 246
Žádost o odstoupení úřednického kabinetu – Boj KSČ proti Černého vládě – Jednání o sestavení nové vlády – Vláda panské koalice – Loajální oposice socialistických stran – Zásadní oposice komunistické strany
- § 2: *Boj lidových vrstev proti odbourávání demokratických práv* 249
Kampaň za rozpuštění komunistické strany – Protidrahotní demonstrace – Úprava státní správy – Zrušení volebního práva vojáků – Boj za hospodářské požadavky dělnictva – Konference v Plešivci – Hnutí proti zhoršení sociálního pojištění – Akce mezinárodní solidarity

§ 3: <i>Dovršení bolševizačního procesu v KSČ a význam V. sjezdu strany</i>	255
IV. sjezd KSČ – Příčiny vnitrostranické krize – Neúspěch Rudého dne – V. sjezd KSČ – Útok opozičních skupin – Realisace zásad V. sjezdu – Boj proti reformistickým vůdcům – Proti fašistickému nebezpečí	
§ 4: <i>Konec vlády panské koalice</i>	261
Prezidentské volby – Volby do zemských zastupitelstev – Politika lidové strany – Stanovisko lidové strany – Tukův proces – Propuknutí vládní krize – Parlamentní volby v roce 1929 – Význam voleb – Závěrem	

Hlava IV. ČESKÁ A SLOVENSKÁ KULTURA VE DVACÁTÝCH LETECH

Kap. 1. Literatura

§ 1: <i>Česká literatura</i>	265
§ 2: <i>Slovenská literatura</i>	269

Kap. 2. Divadlo

§ 1: <i>České divadlo</i>	272
§ 2: <i>Slovenské divadlo</i>	275

Kap. 3. Hudba

§ 1: <i>Česká hudba</i>	277
§ 2: <i>Slovenská hudba</i>	281

Kap. 4. Výtvarné umění

§ 1: <i>České výtvarné umění</i>	283
§ 2: <i>Slovenské výtvarné umění</i>	297

Kap. 5. Film

§ 1: <i>Český film</i>	302
§ 2: <i>Slovenský film</i>	303

Hlava V. ČESKOSLOVENSKO ZA VELKÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE (1929–1934)

Kap. 1. Mezinárodní situace v letech hospodářské krize

§ 1: <i>Světová hospodářská krize</i>	305
Vypuknutí hospodářské krize – Zostření třídních rozporů – Vzrůst fašistických tendencí – Rozmach Sovětského svazu	
§ 2: <i>Vývoj mezinárodně politické situace v letech hospodářské krize</i>	308
Zostření rozporů mezi kapitalistickými zeměmi – Německo-rakouský plán celní unie – Vznik válečného ohniska na Dálném východě – Nástup fašismu v Německu – Pakt čtyř – Vzrůst mezinárodního významu SSSR	

Kap. 2. Průběh hospodářské krize v ČSR

§ 1: <i>Průmyslová, agrární a finanční krize</i>	311
Krize v průmyslu – Průmyslová krize na Slovensku a Zakarpatské Ukrajině – Krize agrární – Agrární krize na Slovensku a Zakarpatské Ukrajině – Zahraněční obchod – Krize finanční	
§ 2: <i>Zhoršení sociálního postavení pracujících</i>	321
Postavení dělnické třídy – Postavení rolnictva – Postavení dělníků a rolníků na Slovensku a Zakarpatské Ukrajině – Postavení ostatních pracujících vrstev	

Kap. 3. Politika československé buržoasie v prvých letech hospodářské krize

- § 1: *Protidůvová politika vlády v počátcích hospodářské krize* 326
Udržalova vláda – Zvýšení agrárních cel – Novelisace gentského systému –
Zákon o podpoře zahraničního obchodu – Rozpory o zahraniční politiku
– Krize státního hospodářství – Bankovní zákon
- § 2: *Zostření vnitropolitické situace v prvých letech krize* 330
Růst fašistických tendencí – Zostření konkurenčního boje uvnitř tábora
buržoasie – Krize Udržalovy vlády – Národnostní problémy – Německá
menšina – Zostření národnostního problému na Slovensku a Zakarpatské
Ukrajíně

Kap. 4. Zostření třídních bojů za hospodářské krize. Boj KSČ za práva pracujících proti fašismu a imperialistické válce

- § 1: *Období mezi V. a VI. sjezdem* 335
Politika reformistických stran – Růst aktivity KSČ – VI. sjezd KSČ – Celo-
státní organizační konference KSČ
- § 2: *Vyvrhnutí třídních bojů pod vedením KSČ* 341
Vzestup stávkového hnutí – Frývaldov – Růst hnutí nezaměstnaných –
Mostecká stávka

Kap. 5. Vyvrhnutí hospodářské krize a politický boj v letech 1932 až 1934

- § 1: *Politika Malypetrovy vlády* 352
Malypetrova vláda – Úsporná vládní opatření – Ohlas fašistického puče
v Německu v Československu – Zostření vztahů Československa k Německu
– Fašisace buržoasních politických stran – Mimořádná opatření vlády –
Hospodářské zákony – Zmocňovací zákon – Boj KSČ proti zmocňovacímu
zákonu – Zákon o mimořádných opatřeních – Tiskové zákony – Zákon
o změnách řádu volení v obcích – Zákon o stáhnutí protistátní činnosti
státních zaměstnanců – Poměr vlády k fašismu – Persekuce KSČ – Nitranské
slavnosti – Vznik Henleinovy Sudetendeutsche Heimatsfront – Zákon
o zastavování činnosti a rozpuštění politických stran – Zostření mezinárodní
situace – Zesílení rozporů o zahraniční politiku ČSR – Boj o měnovou
politiku – Vystoupení národní demokracie z vlády – Otevřený přechod
národní demokracie na pozice fašismu
- § 2: *Boj KSČ proti fašisacím opatřením buržoasní vlády a proti nebezpečí fašismu* 364
Boj KSČ proti fašismu – Vnitřní vývoj KSČ

Hlava VI. BOJ NA OBRANU REPUBLIKY V LETECH 1934–1938

Kap. 1. Mezinárodní postavení a vnitřní situace Československa

- § 1: *Vývoj mezinárodních vztahů* 368
Nebezpečí fašistické agrese – Kolektivní bezpečnost – Západní velmoci
podporují fašistickou agresi – Ohrožení ČSR fašistickou agresi
- § 2: *Vývoj světového hospodářství v letech 1934–1938* 370
Přechod krize v depresi – Rozvrat zahraničního obchodu

§ 3: <i>Hospodářství Československa v letech 1934–1938</i>	372
Deprese – Těžký průmysl – Lehký průmysl – Slovensko – Agrární krize – Obilní monopol – Zahraniční obchod. Následky krize – Nová orientace zahraničního obchodu – Styky s SSSR – Útěk kapitálu – Posílení moci monopolů. Koncentrace a centralisace kapitálu – Růst moci monopolů – Postavení pracujících. Nezaměstnanost – Mzdy – Zadlužení rolnictva – Zemědělství dělníci	

Kap. 2. Vnitropolitický a zahraničně politický vývoj v letech 1934 až 1935

§ 1: <i>Přeskupování sil v táboře buržoasie</i>	379
Fašisační tendence monopolního kapitálu – Klerikální strany – Růst fašismu v pohraničním území – Protifašistické hnutí v zimě 1934–1935. Fašistické provokace – Jednotná fronta proti fašismu – Socialistické souručenství – Úspěchy jednotné fronty – Jednání o Východní pakt. Uznání SSSR – Uznání SSSR Československem – Intriky proti Východnímu paktu – Uzavření československo-sovětské smlouvy – Československý lid garantem smlouvy – Volby v květnu 1935. Snaha reakce využít voleb k fašisaci republiky – Volební hesla KSČ – Výsledky voleb	
§ 2: <i>Počátky boje o lidovou frontu</i>	387
VII. kongres Komunistické internacionály – Vystoupení Kl. Gottwalda na VII. kongresu – Ohlas VII. kongresu v ČSR – Válka v Habeši a československá zahraniční politika – Volby presidenta a „prosincový blok“ – Politika KSČ od VII. kongresu Komunistické internacionály po VII. sjezd KSČ – VII. sjezd KSČ	

Kap. 3. Boj na obranu demokratického Československa

§ 1: <i>Válka ve Španělsku</i>	392
Německo a Itálie podporují Franka – Politika tzv. neintervence – Španělská válka a Československo – Manévrování československé zahraniční politiky – Hodžův plán střední Evropy	
§ 2: <i>Zostření národnostních rozporů</i>	396
Německá otázka – KSČ a německá otázka – Německý fašismus jako třídní spojenec české buržoasie – Separatistické hnutí v národnostních menšinách – Zakarpatská Ukrajina – Slovenská otázka. Luďácká iredenta – Agrární strana na Slovensku – KSČ a řešení slovenské otázky	
§ 3: <i>Hnutí za utvoření lidové fronty</i>	401
Růst monopolních zisků – Proletářský program obrany republiky – Jednota dělnické třídy – sjednocení odborů – Hnutí na vesnici	
§ 4: <i>Ofensiva mezinárodní reakce a příprava rozbití republiky</i>	405
Růst fašistické útočnosti – Nástup reakčních sil na západě – Západní velmocí opouštějí Československo – Zesílení náporu československé reakce – Česká reakce pro dohodu s Henleinem – Okupace Rakouska – Karlovarský program SdP – Vláda jedná s Henleinem – První máj – Německý pokus o okupaci ČSR – Květnová mobilisace – Růst protifašistického hnutí – Zostření politické situace na Slovensku – Provokace luďáků – Slovenská jednota – KSČ a Slovenská jednota	

Kap. 4. Mnichovský diktát

- § 1: *Ustupování československé vlády. Dohoda západních velmocí s Hitlerem* 416
Runcimanova mise do ČSR – Neúspěch jednání vlády s SdP – Třetí a čtvrtý plán – Fašistický puč v pohraničí – Sovětský svaz brání Československo – Jednání v Berchtesgadenu
- § 2: *Mnichovská zrada* 419
Sovětský svaz nabízí pomoc – Odpověď vlády na anglo-francouzské návrhy – Kapitulace – Vláda svržena – Kabinet gen. Syrového – Všeobecná mobilisace – Možnosti obrany ČSR – Konference v Mnichově – Kapitulace před mnichovskými dohodami
- § 3: *Příčiny mnichovské zrazy* 426

Hlava VII. ČESKÁ A SLOVENSKÁ KULTURA VE TŘICÁTÝCH LETECH

Kap. 1. Literatura

- § 1: *Česká literatura* 429
- § 2: *Slovenská literatura* 433

Kap. 2. Divadlo

- § 1: *České divadlo* 436
- § 2: *Slovenské divadlo* 439

Kap. 3. Hudba

- § 1: *Česká hudba* 440
- § 2: *Slovenská hudba* 445

Kap. 4. Výtvarné umění

- § 1: *České výtvarné umění* 448
- § 2: *Slovenské výtvarné umění* 460

Kap. 5. Film

- § 1: *Český film* 466
- § 2: *Slovenský film* 468

Hlava VIII. ČESKOSLOVENSKÝ LID V BOJI ZA SVOBODU V LETECH 1938–1945

Kap. 1. Rozbití Československa

- § 1: *Mezinárodní a vnitropolitické postavení Československa* 470
Okupace českého pohraničí – Polské územní nároky – Vídeňská arbitráž – Hospodářství pomnichovské republiky – Závislost na Německu – Vnitropolitické poměry – Iredenta na Slovensku a Zakarpatské Ukrajině – Zničení demokratických práv a svobod
- § 2: *Boj KSČ v období pomnichovské republiky* 474
Vnitropolitická krize – Dělnická třída do čela národní společnosti – Program politiky Národní fronty – KSČ v čele boje za demokracii – Zákaz činnosti KSČ – Přejchod KSČ do ilegality – Sjednocení dělnické třídy
- § 3: *Okupace Československa fašistickým Německem* 478
Poměr Československa k Německu – Celní unie – Rozhodnutí okupovat Československo – Agrese německých monopolů – Garancie hranic – Ně-

mecká menšina – Slovensko pod vládou luďáků – Luďácký komplot – 15. březen 1939 – Reakce velmocí na okupaci ČSR – Rozdílné postavení českých zemí a Slovenska

Kap. 2. Boj československého lidu proti fašistickým okupantům v prvním období druhé světové války

- § 1: *Vznik druhé světové války a její charakter* 483
 Mnichovská politika západních velmocí. Pakt sovětsko-německý – Přepadení Polska – Osvobození Běloruska a západní Ukrajiny – Pobaltí – Válka sovětsko-finská – Německá ofensiva na západě. Pád Francie – Charakter druhé světové války – Slovenský fašismus se účastní války po boku Německa – Československá buržoasní emigrace připravuje svůj postup západním velmocem – Československé vojsko na západě – Rozklad československé vojenské jednotky po pádu Francie – Ustavení československé prozatímní vlády ve Velké Británii. Její politické cíle
- § 2: *Hospodářské a sociální poměry v českých zemích a na Slovensku v letech německé okupace* 489
 Okupační správa – Germanisace – Teror – Militarisace hospodářství – Postavení dělnictva – Postavení rolnictva – Expanse německých monopolů na Slovensku – Podřízení Slovenska hitlerovskému Německu – Ústava slovenského státu – Opony slovenského fašismu – Postavení slovenských dělníků a rolníků – Účast Slovenska ve válce – Posílení orientace na německý fašismus vr. 1940
- § 3: *KSČ v čele národně osvobozovacího boje proti okupantům a jejich pomahačům v českých zemích* 498
 První projevy odporu lidu proti okupaci – Nekomunistické odbojové organizace – Program KSČ v boji za svobodu – Organizační přestavba KSČ – Prvé masové demonstrace proti okupantům – Orientace na hospodářské boje dělnictva – Ideologická práce KSČ – Boj za uskutečnění politiky národní fronty
- § 4: *KSS organizuje národně osvobozovací boj* 505
 Ustavení KSS – Boj za jednotné Československo – KSS proti válce – Ideologická práce KSS – Hospodářské boje slovenského dělnictva

Kap. 3. Vzestup národně osvobozenického boje československého lidu v době Velké vlastenecké války Sovětského svazu

- § 1: *Velká vlastenecká válka Sovětského svazu a vytvoření protihitlerovské koalice. Upevnění mezinárodního postavení Československa* 509
 Krach německé bleskové války – Protihitlerovská koalice – Dohoda československo-sovětská – Poměr KSČ k československé zahraniční vládě
- § 2: *Zostřený boj českého lidu proti okupantům po přepadení Sovětského svazu fašistickým Německem* 512
 Solidarita českého lidu s bojujícím SSSR – KSČ organizuje boj proti okupantům – Stávky – Nové organizační formy národní fronty – Teror okupantů – Heydrichiáda – KSČ proti teroru. Třetí ilegální vedení – Počátky partyzánského hnutí
- § 3: *Boj slovenského lidu za svobodu v druhém období světové války* 519
 Slovensko ve válce proti SSSR – KSS v čele boje proti fašismu – Partyzánské skupiny – Národní fronta na Slovensku – Překonání sektářských chyb v KSS

§ 4: <i>Vznik a výstavba československé vojenské jednotky v Sovětském svazu</i>	522
Polský legion – Dohoda o formování československého vojska v SSSR – Zápas o politický charakter jednotky – První prapor – Boj u Sokolova – První brigáda – Boj u Kyjeva – Armádní sbor	
§ 5: <i>Mezinárodně politický význam vítězství sovětských vojsk u Stalingradu. Uzavření československo-sovětské spojenecké smlouvy</i>	528
Německá letní ofenzíva v r. 1942 – Stalingradská bitva – Mezinárodní význam sovětských vítězství v r. 1943 – Československý lid aktivně podporuje boj Sovětského svazu – Politické změny v okupované ČSR – Politika československé vlády vůči SSSR – Spojenecká smlouva československo-sovětská – Delegace KSČ jedná v Moskvě s Benešem – Aktivisace domácího boje proti okupantům – Vnitřní uspořádání osvobozeného Československa – Československé listy	
§ 6: <i>Vzrůst národně osvobozovacího boje českého a slovenského lidu</i>	535
Význam českých zemí pro vedení nacistické války – Nucená práce – Nutnost ozbrojeného boje – Ohlas stalingradského vítězství – Boj proti nové pracovní mobilisaci a válečné výrobě – Příčiny zaostávání osvobozeneckého boje v českých zemích – Rozbití 3. ilegálního ÚV KSČ – Partyzánské skupiny na Slovensku – Persekuce KSS – Deserce – Sabotáže – Péče moskevského vedení KSČ o práci v ilegalitě – Nacionalisté ve vedení KSS – Alibistická buržoazie – Slovenská národní rada. Vojenské ústředí – Pomoc SSSR boji slovenského lidu – Partyzánská válka	

Kap. 4. Osvobození Československa Sovětskou armádou

§ 1: <i>Mezinárodně politická situace na konci druhé světové války</i>	544
Druhá fronta – Isolace Německa – Lidové revoluční hnutí v zemích osvobozených Sovětskou armádou – Angloamerický postup proti revoluci v Evropě – Evropští tzv. neutrálové – Konference v Jaltě – Dohoda o politice v Německu	
§ 2: <i>Slovenské národní povstání</i>	547
Partyzánská válka na Slovensku – Plán Vojenského ústředí – Partyzánská válka přerůstá ve všennárodní povstání – Slovenská národní rada se připojuje k povstání – KSČ vedoucí silou povstání – Pomoc SSSR Slovenskému národnímu povstání – Boje o Dukelský průsmyk – Intriky buržoazie proti povstání – Boj pokračuje v horách – Fašistický teror – Sovětská pomoc povstaleckým silám v horách – Význam Slovenského národního povstání	
§ 3: <i>Osvobozovací boje Sovětské armády na území Československa</i>	561
Osvobození východních území republiky – Československý armádní sbor – Revoluční hnutí na Zakarpatské Ukrajině – Závěrečné operace Sovětské armády – Osvobození Slovenska – Boje na Moravě – Československý lid podporuje Sovětskou armádu – Rozvoj partyzánské hnutí v českých zemích	
§ 4: <i>Politický a hospodářský vývoj na osvobozeném území. První vláda Národní fronty Čechů a Slováků. Košický vládní program</i>	568
Počátky činnosti národních výborů a Slovenské národní rady na osvobozeném území – První etapa hospodářské obnovy Slovenska – První vláda Národní fronty Čechů a Slováků – Košický vládní program	
§ 5: <i>Květnové povstání českého lidu. Dovězení osvobození Československa Sovětskou armádou</i>	574
Partyzánská válka v českých zemích – Vojenská situace – Alibistické intriky buržoazie – Cíl povstání – Stav ilegálního hnutí v Čechách – Česká	

národní rada – Povstání začíná – Povstání v Praze – Barikády – Obrana barikád – Buržoasie proti povstání – Pomoc venkova – Pomoc Sovětské armády pražskému povstání – „Kapitulace“ německé armády v Praze – Sovětská armáda zachraňuje Prahu – Význam květnového povstání v českých zemích

§ 6: <i>Vítězství národní a demokratické revoluce v Československu</i>	590
--	-----

Hlava IX. ČESKÁ A SLOVENSKÁ KULTURA V LETECH 1939–1945

Kap. 1. Literatura

§ 1: <i>Česká literatura</i>	594
§ 2: <i>Slovenská literatura</i>	595

Kap. 2. Divadlo

§ 1: <i>České divadlo</i>	596
§ 2: <i>Slovenské divadlo</i>	597

Kap. 3. Hudba

§ 1: <i>Česká hudba</i>	598
§ 2: <i>Slovenská hudba</i>	600

Kap. 4. Výtvarné umění

§ 1: <i>České výtvarné umění</i>	601
§ 2: <i>Slovenské výtvarné umění</i>	607

Kap. 5. Film

§ 1: <i>Český film</i>	610
§ 2: <i>Slovenský film</i>	612

Základní bibliografie k československým dějinám (1918–1945)	614
Seznam obrázků v textu	638
Seznam map	642
Rejstřík osobní	643
Rejstřík místní	651
Obsah	657